

Методична розробка

**Використання
опорних схем і
конспектів на
уроках
української мови**

Учитель вищої категорії Мігуш Т.А.

Актуальність теми

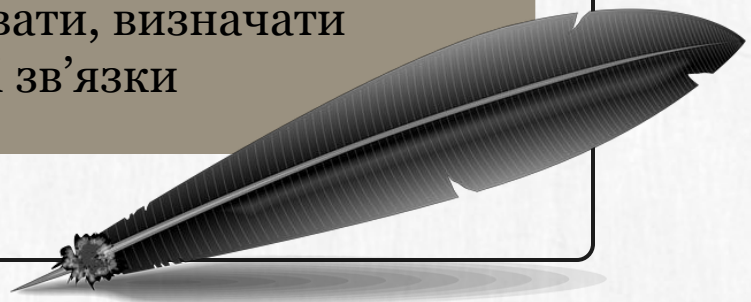

Одне з найважливіших сучасних умінь учня - це вміння кодувати великий обсяг інформації, вибудовувати логічні ланцюжки для міркування;

опорні схеми розвивають такі вміння як здатність самостійно мислити, доводити свою точку зору;

уроки з використанням опорних схем зорієнтовані на розвиток в учнів аналітико-синтетичних умінь ;

потрібно навчити порівнювати, узагальнювати, класифікувати, систематизувати, визначати причинно-наслідкові зв'язки

Теоретичне підґрунтя

Опорний сигнал за В.Ф.Шаталовим - це «асоціативний символ, який замінює якесь смислове значення; він здатний миттєво відновити в пам'яті відому і раніше зрозумілу інформацію»

Теоретичне підгрунття

СУТНІСТЬ МЕТОДИКИ Ю.С.МЕЖЕНКА

Теоретичний матеріал групується у великі блоки, і з'являється можливість значно збільшити обсяг досліджуваного на уроці матеріалу без перевантаження учнів, що значною мірою активізує пізнавальну діяльність учнів.

Кодування навчальної інформації, вміння читати опорні сигнали, представити матеріал то в стислому, то в розгорнутому вигляді - це важливі навички творчого процесу, що дозволяють реалізувати вимоги розвиваючого навчання.

Мета технології опорних схем

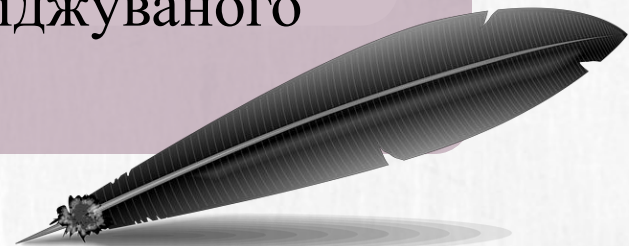

Активізація розумової діяльності учнів, а, отже, мотивація до предмета.

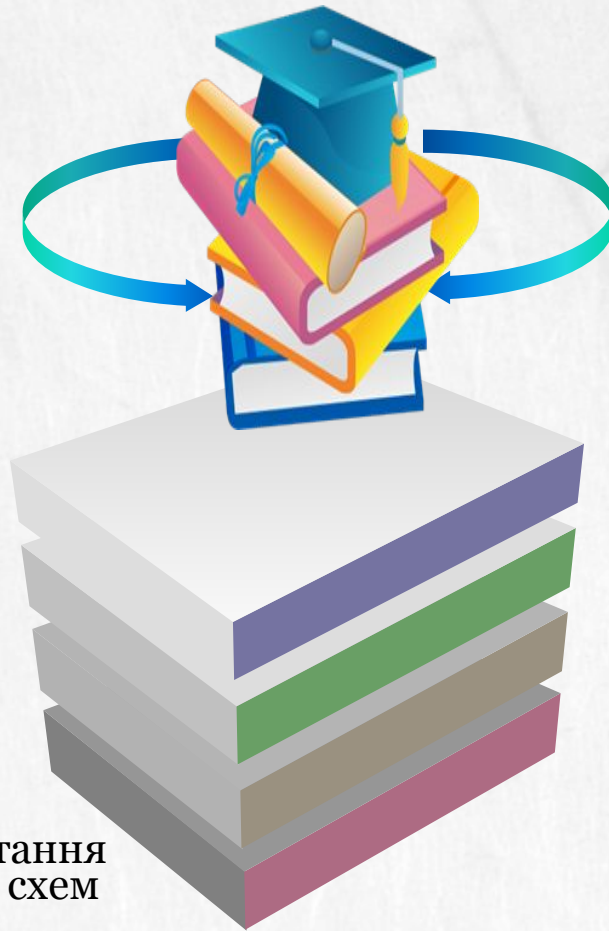
Формування навичок сприйняття інформації, співвіднесення її з раніше засвоєною.

Розвиток умінь побачити велику тему в цілісному вигляді

Підвищення інтересу до досліджуваного матеріалу

Використання опорних схем на уроці сприяє:

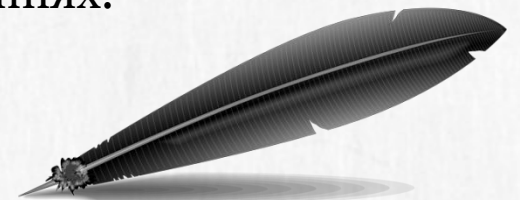
Використання опорних схем

формуванню вмінь викладати свої думки аргументовано, доказово, логічно, послідовно;

формуванню вмінь виділяти головне у навчальному матеріалі;

навчанню учнів діяти за алгоритмом;

швидкому сприйманню та засвоєнню навчального матеріалу через багаторазове його повторення у різних поєднаннях.

Вивчення теми уроку з використанням опорних схем

Пояснення нового матеріалу методом розповіді

Коротке пояснення з опорною схемою

Занотовування схеми в зошит, робота в парах

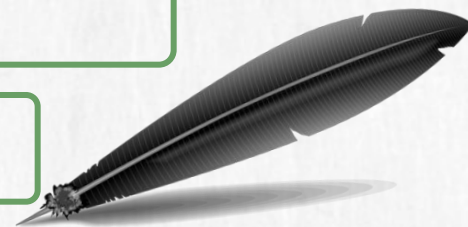
Виконання вправ на закріплення з використанням опорних схем

Запам'ятовування опорної схеми вдома

Читання правил в підручнику

Письмове відтворення картки-схеми на наступному уроці

Робота над картою-контролем за опорною схемою

Види роботи з опорними схемами та конспектами

1. Оформлення в довідковій зошити опорного конспекту з теми (навчання правильному оформленню, вмінню виділяти головне).
2. Коментування учителем окремих фрагментів конспекту (пояснення схематичних позначень).
3. Повторення учнями вголос частин конспекту, правил, схем (навчання правильної мови).
4. Використання конспекту в процесі виконання практичних завдань (багаторазове звернення до конспекту; запам'ятовування без заучування)
5. Внесення учнем позначок і власних доповнень до опорного конспекту
6. Запис по пам'яті всього опорного конспекту або його частин
7. Навчання складання власних опорних конспектів, схем, алгоритмів при повторенні і систематизації вивченого матеріалу

Опорний конспект

Опорний конспект – це навчальний матеріал кількох параграфів, між якими існує певний зв'язок, поданий у стислому вигляді за допомогою опорних сигналів

Функції опорного конспекту

Допомагають сформувати у дітей повне уявлення про тему, вчать бачити їх цілісно

Є зразком стислої передачі матеріалу, завдяки чому дозволяють набагато збільшити його обсяг засвоєння на уроці

Сприяють розвитку логічного мислення, монологічного мовлення, особливо усного

Вивільняють час для формування практичних умінь і навичок у процесі виконання різного роду вправ

Забезпечують вищу якість знань, їхню системність.

Вимоги до складання опорного конспекту

Принципи складання

- системність ,
- стислість,
- простота

Умовні позначки

- значення кожного кольору має бути постійним;
- правила подаються абревіатурами та позначками

Загальні рекомендації

- Опора має бути максимально виразною, лаконічною, скомпонованою за законами логіки;
- Опора не повинна переобтяжуватись прикладами, малюнками

Опорна схема з теми “Фонетика”

Відповідність між звуками та буквами

Я - [йа] } позначають **два** звуки :
Ю - [йу] } - на початку слова [йама]
Є - [йе] } - після голосного [май**а**к]
Ї - [йі] } - після апострофа та знака м'якості [м'й**а**ч], [бар'є**л**'йеф]

Я - [а] } позначають м'якість попереднього приголосного і
Ю - [у] } **один** голосний звук:
Є - [е] } - після приголосного звука [л'а**л**'ка].

Щ - [шч] [ш**ч**ука]

Ь - [ ] [пен']

ДЗ - [дз] [д**з**еркало] } **АЛЕ:** на межі префікса і кореня Д і З, Д і Ж
ДЖ - [дж] [д**ж**м'іл'] } позначають **два** різні звуки
[в'ід **з**вук],[в'ід **ж**ати]

НН - [н:] [зна**н**':а]

Е - [е^н] } **в ненаголошеній позиції**
И - [и^е] } [в**е**^нселка],[с**и**^енен'кий]

О - [о^у] - **якщо в наступному складі наголошений [у]**
[зо**у**зул'а]

- ться - [ц':а] [л':е**ц**':а]
- шся - [с':а] [од'ага**йе**с':а]

Опорна схема з теми “Фонетика”

Уподібнення приголосних звуків

1. За м'якістю :

Повість - [пов'іс'т'], пісня - [п'іс'н'а]

2. За дзвінкістю :

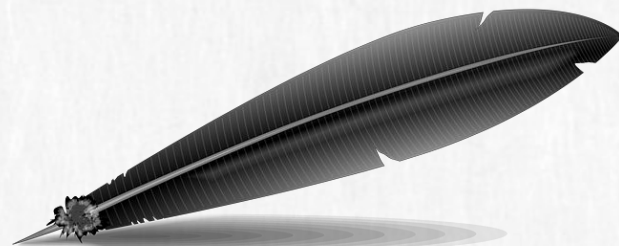
Боротьба - [бород'ба], вокзал - [вогзал]

3. За глухістю:

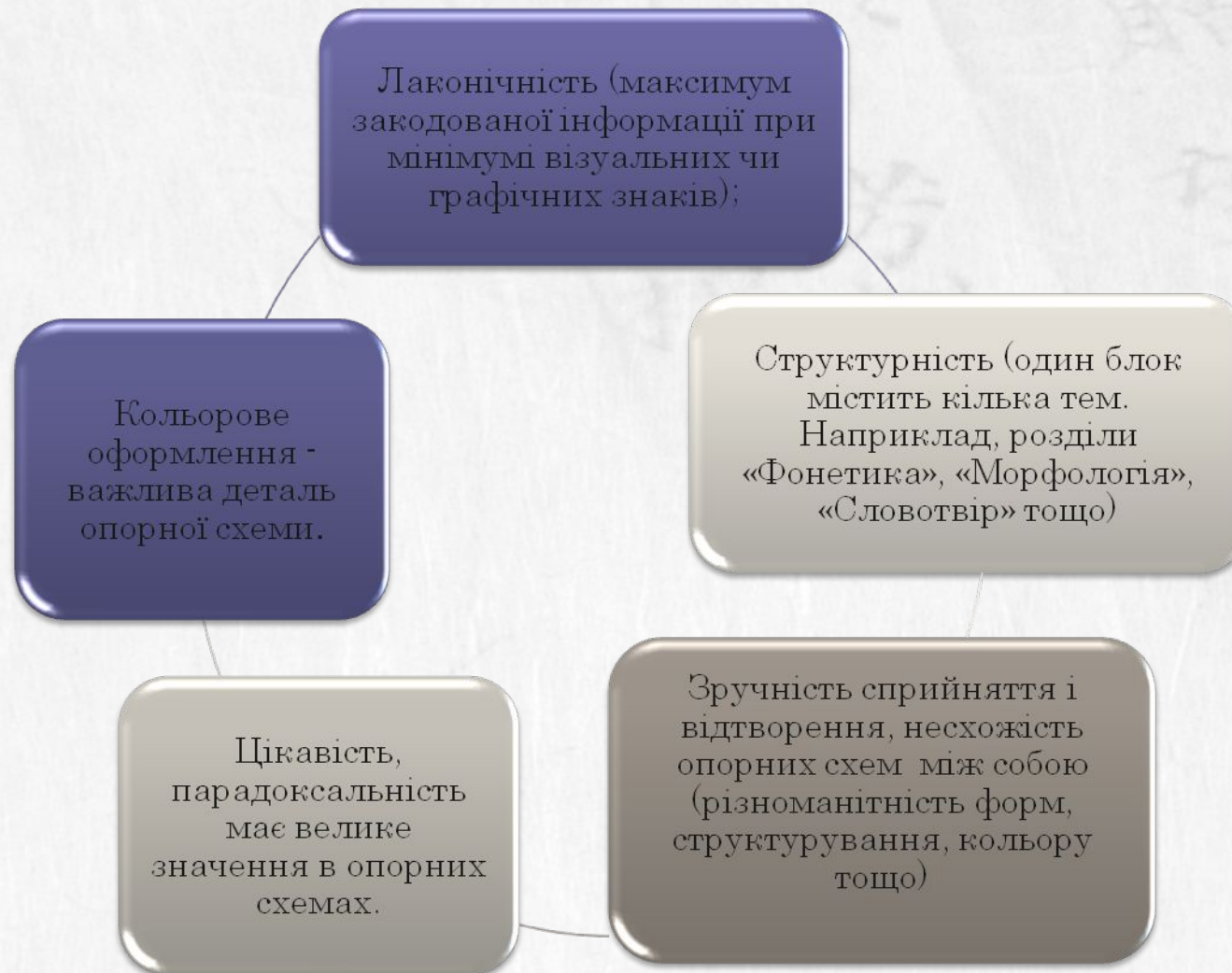
Легко - [лехко], вогкий - [вохкий]

АЛЕ: казка - [казка], ложка - [ложка].

ТІЛЬКИ г → [х]

Для мене цінність технології використання опорних схем полягає в наступному:

Результати використання технології опорних схем

по - перше:

- значно збільшується обсяг досліджуваного на уроці матеріалу, формується навичка самостійної роботи, дослідницькі та проектні вміння, учні показують більш міцні знання і вміння з предмету.

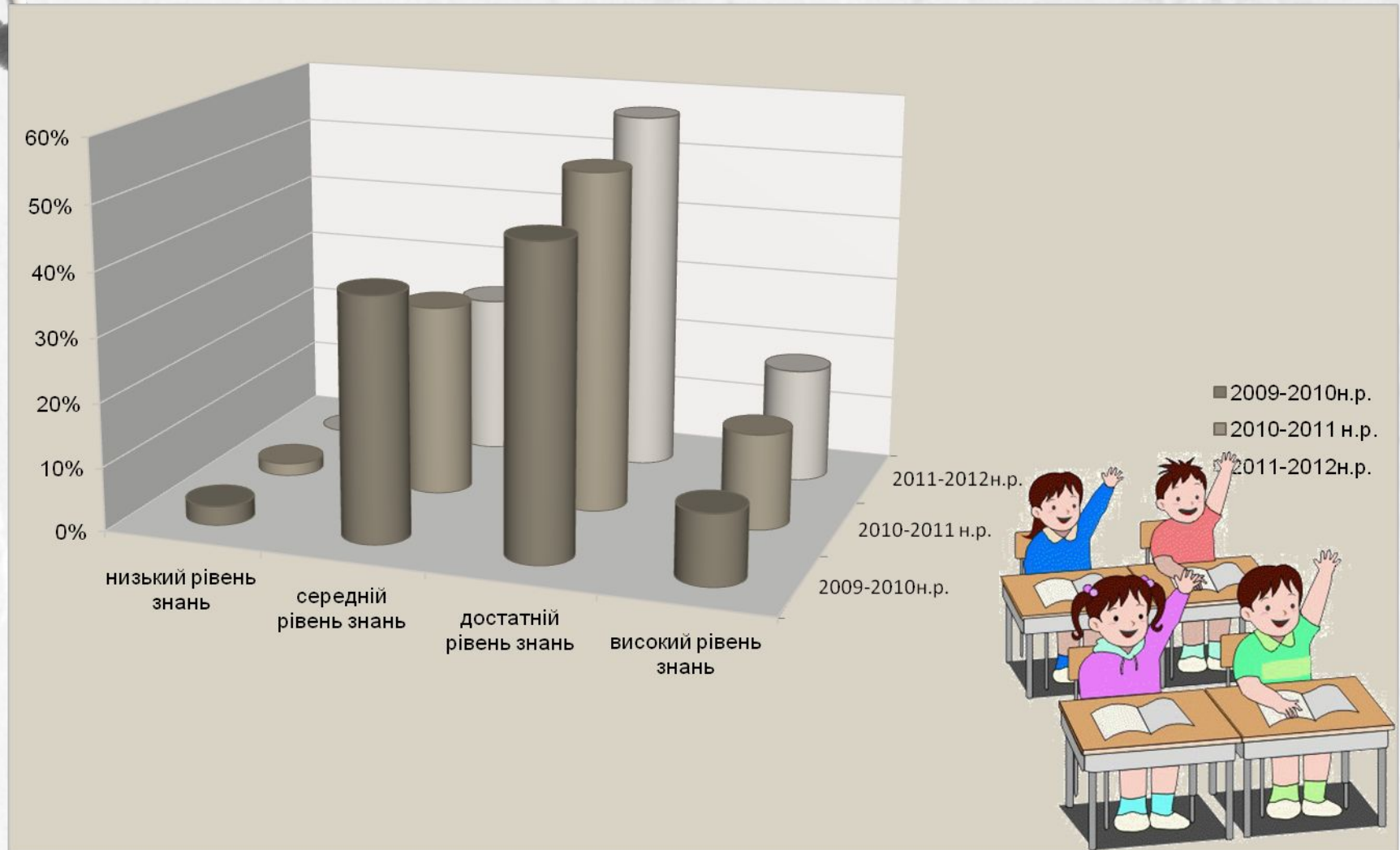
по - друге:

- використання даної технології сприяє підвищенню творчого потенціалу учнів, розвитку мовлення, мислення.

по - третє:

- на думку самих учнів, використання даної технології набагато урізноманітнює уроки, їм легше сприймати досліджувані мовні явища, орфографічні та пунктуаційні правила. Відповідно покращилась і успішність учнів .

Результативність засвоєння учнями навчальних програм з української мови (використання методики опорних схем і конспектів)

Використання опорних схем та конспектів на уроках різних типів

Урок засвоєння нового матеріалу

Контроль знань - виконання різнорівневих завдань

Уроки на основі РОБОТИ З ОПОРНИМИ КОНСПЕКТАМИ

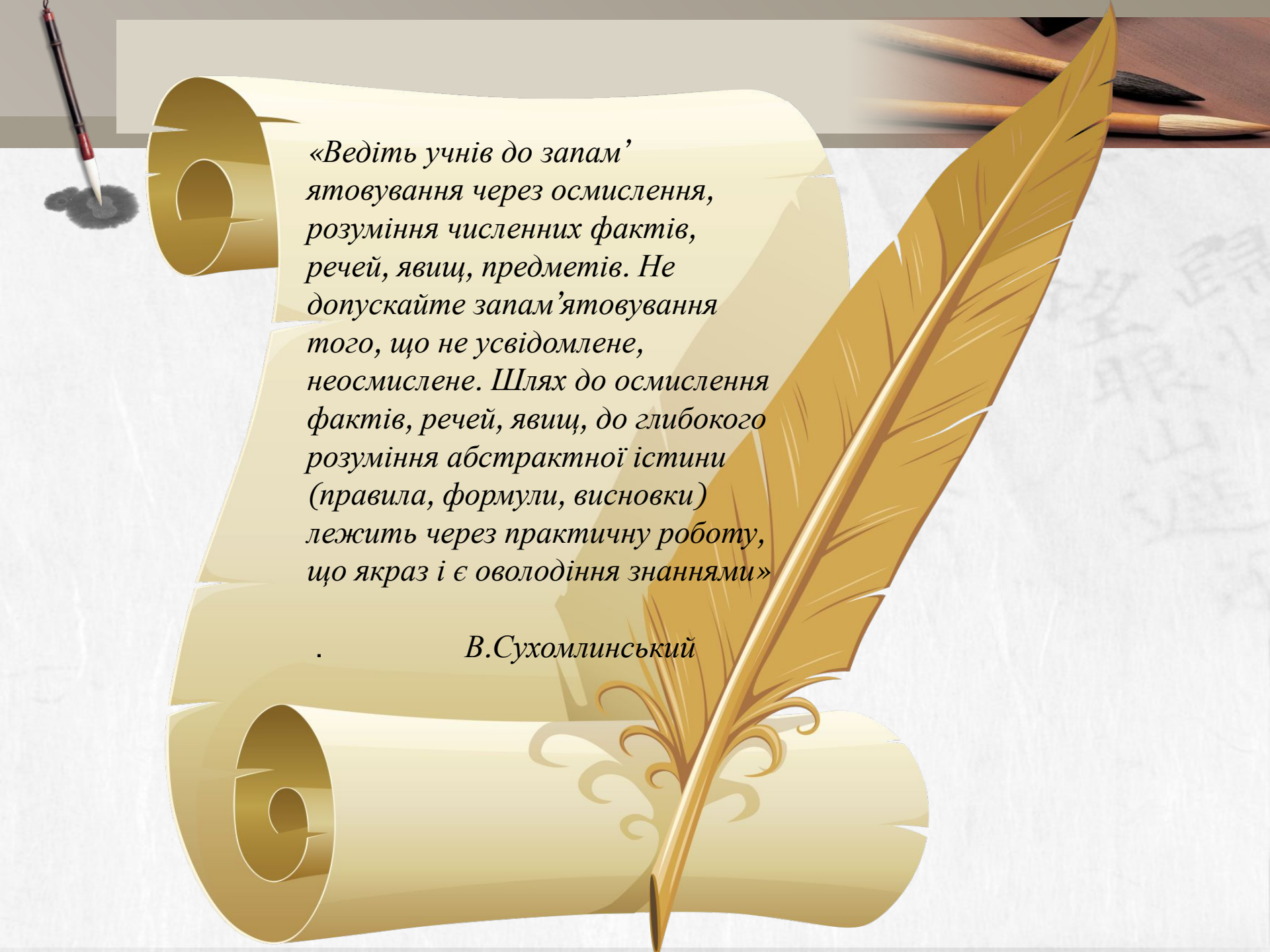

**ОБГОВОРЕННЯ ПРОБЛЕМИ В
ЗАГАЛЬНОМУ КОЛІ**

**РОБОТА В ПАРАХ НА УРОЦІ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

A decorative illustration featuring a large, unrolled scroll with a golden-yellow hue. The scroll is the central focus, with a quill pen resting on it. In the background, a wooden desk is visible with a fountain pen and several pencils. The overall theme is education and learning.

«Ведіть учнів до запам'ятовування через осмислення, розуміння численних фактів, речей, явищ, предметів. Не допускайте запам'ятовування того, що не усвідомлене, неосмислене. Шлях до осмислення фактів, речей, явищ, до глибокого розуміння абстрактної істини (правила, формули, висновки) лежить через практичну роботу, що якраз і є оволодіння знаннями»

В.Сухомлинський